

Možné výsledky rusko-ukrajinské války a čínská volba

Rusko-ukrajinská válka je nejvážnějším konfliktem od druhé světové války a bude mít mnohem větší globální následky než útok na dvojčata z 11. září. V tomto zlomovém okamžiku musí Čína pečlivě zanalyzovat a vyhodnotit směr, kterým se válka ubírá, a její potenciální dopad na mezinárodní uspořádání. Čína zároveň potřebuje v zájmu své snahy o relativně příznivé vnější prostředí odpovědět flexibilně a učinit strategická rozhodnutí, která budou odpovídat jejím dlouhodobým zájmům.

Ruská „speciální vojenská operace“ na Ukrajině vyvolala v Číně velkou kontroverzi. Její příznivci a oponenti jsou rozděleni do dvou nesmiřitelných opozičních táborů. Tento článek nezastupuje žádnou ze stran a provádí objektivní analýzu možných důsledků války spolu s patřičnými protiopatřeními pro posouzení čínského rozhodování na nejvyšší úrovni.

I. Odhad budoucnosti rusko-ukrajinské války

1. Vladimir Putin možná nebude schopen dosáhnout svých cílů, což postaví Rusko do obtížné situace. Účelem Putinova útoku bylo celkově vyřešit ukrajinský problém a odvrátit pozornost od domácí krize v Rusku tím, že Ukrajinu porazí v bleskové válce, sesadí její vedení a dosadí proruskou vládu. Blitzkrieg nicméně selhala a Rusko není schopno podporovat dlouhotrvající konflikt a s ním spojené vysoké náklady. Rozpoutání jaderné války by Rusko postavilo proti celému světu a šance na vítězství by tedy byly nulové. Situace jak doma, tak v zahraničí, je také stále více nepříznivá. I kdyby se ruské armádě podařilo dobýt a okupovat Kyjev a dosadit loutkovou vládu, konečné vítězství by to neznamenal. V tomto okamžiku je Putinovou jedinou možností ukončit válku důstojně prostřednictvím mírových rozhovorů, což by od Ukrajiny vyžadovalo značné ústupky. Nicméně to, co je nedosažitelné na bojišti, se ani u jednacího stolu nezískává lehce. V každém případě tato vojenská operace představuje nenávratnou chybu.
2. Konflikt může nadále eskalovat a nemůže být vyloučeno, že se nakonec do války vojensky zapojí i Západ. Přestože eskalace války by byla nákladná, je vysoce pravděpodobné, že Putin se vzhledem ke své povaze a moci lehce nevzdá. Rusko-ukrajinská válka může přerůst kontext a území Ukrajiny a může zahrnovat i možnost jaderného útoku. Jakmile by se tak stalo, USA a Evropa by nemohly nadále jen přihlížet a rozhořela by se tedy světová válka, či

dokonce válka jaderná. Výsledkem by byla katastrofa pro lidstvo a přímé zúčtování Spojených států s Ruskem. To by vzhledem k tomu, že ruská vojenská síla není srovnatelná s NATO, byla o to horší pro Putina.

3. I kdyby se Rusku nějakým zoufalým pokusem podařilo Ukrajinu uzmout, stala by se pro něj obrovsky problematickou. Pro Rusko by to bylo obrovské břímě, které by jej přetížilo. V takovém případě nehledě na to, zda bude Volodymyr Zelenskyj naživu či ne, Ukrajina pravděpodobně ustanoví exilovou vládu, která bude Rusko konfrontovat v dlouhodobém horizontu. Rusko bude vystaveno jak západním sankcím, tak odboji na území Ukrajiny. Bitevní linie budou velmi dlouhé. Domácí ekonomika bude neudržitelná a nakonec se zhroutí. Toto období nepřevyší několik let.

4. Politické uspořádání v Rusku se může změnit či být rozloženo rukou Západu. Po selhání Putinovy bleskové války je naděje na ruské vítězství mizivá a západní sankce dosahují bezprecedentního rozsahu. Vzhledem k tomu, že živobytí obyčejných Rusů je výrazně dotčeno a protiválečná a protiputinovská hnutí sílí, možnost politického převratu v Rusku nelze vyloučit. S ruským hospodářstvím na hraně kolapsu by pro Putina bylo velmi složité tuto riskantní situaci zvládnout, i kdyby v ruskou-ukrajinské válce nebyl poražen. Pokud by byl Putin odstaven od moci prostřednictvím občanského převratu, puče, nebo z jiného důvodu, pravděpodobnost ruského střetu se Západem by byla ještě nižší. Jistě by se Západu podrobilo, nebo by se dokonce rozpadlo a ztratilo status světové mocnosti.

II. Analýza dopadu rusko-ukrajinské války na mezinárodní uspořádání

1. Spojené státy by se znovu ujaly vedení západního světa a ten by se více sjednotil. V současnosti je veřejnost toho názoru, že válka na Ukrajině značí celkové zhroucení hegemonie Spojených států, ale ve skutečnosti by válka vrátila Francii a Německo — země, které se obě snažily od USA odtrhnout — zpět do obranného rámce NATO, což by zničilo evropský sen o dosažení nezávislé diplomacie a obrany. Německo by výrazně navýšilo svůj armádní rozpočet, Švýcarsko, Švédsko a další země by upustily od své neutrality. S odstavením ropovodu Nord Stream 2 na neurčito evropská závislost na americkém zemním plynu nevyhnutelně vzroste. USA a Evropa vytvoří úzce spjatou komunitu se společnou budoucností a vůdčí role Spojených států v západním světě se obnoví.

2. Znovu vyrostne „železná opona,“ nejenom od Baltu k Černému moři, ale také mezi západním táborem a jeho soupeři. Západ vytyčí hranici mezi demokraciemi a autoritářskými státy a definuje rozkol s Ruskem jako boj demokracií a diktátorstvím. Nová železná opona nebude oddělovat tábory kapitalismu a socialismu, nebude ani svázána se studenou válkou. Bude to boj na život a na smrt mezi zastánci a odpůrci západní demokracie. Soudržnost západního světa pod železnou oponou se přelije i do dalších zemí: Indo-pacifická strategie Spojených států bude konsolidována, a země jako Japonsko navážou ještě užší spolupráci s USA, což utvoří bezprecedentně širokou sjednocenou demokratickou frontu.
3. Síla Západu bude významně narůstat, NATO bude nadále expandovat a americký vliv v nezápadním světě se bude rozšiřovat. Jakkoliv se Rusko po rusko-ukrajinské válce politicky transformuje, významně to oslabí protizápadní síly ve světě. Znovu se mohou opakovat scény známé ze sovětských a východoevropských převratů v roce 1991: znovu se mohou objevit teorie o „konci ideologie,“ obnovení třetí vlny demokratizace ztratí na síle a další země třetího světa se přeorientují na Západ. Západ posílí svou hegemonii jak ve vojenském smyslu, tak v tom hodnotovém a institučním. Jeho vojensko-ekonomická i diplomatická síla dosáhne nových výšin.
4. Čína se v nastoleném rámci dostane do ještě větší izolace. Z výše zmíněných důvodů se Čína setká s dalším zadržováním svého vlivu ze strany USA a Západu, pokud nepřijme iniciativní opatření a nebude reagovat. Jakmile Putin padne, Spojené státy nebudou nadále čelit dvěma strategickým soupeřům, ale bude jim stačit strategicky izolovat Čínu. Evropa se od Číny ještě více odřízne, z Japonska se stane protičínský předvoj Západu, Korea padne Spojeným státům do náruče, k protičínskému sboru se připojí Tchaj-wan a zbytek světa si jako stádo ovcí bude muset vybrat stranu. Nejenže Spojené státy, NATO, QUAD a AUKUS obklíčí Čínu vojensky, budou s ní bojovat i pomocí západních hodnotových systémů.

III. Čínské strategické rozhodnutí

1. Čína nemůže být s Putinem svázána a musí se odtrhnout, jakmile to bude možné. V případě, že by eskalace konfliktu mezi Ruskem a Západem pomohla odvrátit pozornost USA od Číny, měla by Čína být ráda a Putina možná i podpořit. Ovšem pouze v případě, že Rusko nepadne. Být s Ruskem na jedné lodi by na Čínu mělo neblahý dopad v případě, že Putin ztratí moc. Stát za Ruskem není v čínském zájmu, ledaže by se Putinovi za podpory Číny

podarilo dosáhnout vítězství, což se ale momentálně jeví jako nepravděpodobné. Zákony mezinárodní politiky praví, že „není stálých přátel ani věčných nepřátel,” ale „stálé a věčné jsou naše zájmy.” Za současné mezinárodní situace může Čína jednat pouze v zájmu ochrany svých vlastních zájmů, vybrat si menší zlo a zbavit se ruského břímě, jakmile to bude možné. V této chvíli se předpokládá, že má Čína ještě týden či dva než přijde o manévrovací prostor. Čína musí jednat rozhodně.

2. Čína by se měla vyvarovat hry na obě strany, vzdát se své neutrality a zvolit si připojit se k hlavnímu světovému proudu. Dosud se Čína snažila nezneprátele si žádnou ze stran a svými prohlášeními a rozhodnutími se držela poblíž středu. To zahrnovalo neúčast na hlasování Rady bezpečnosti OSN a Valného shromáždění OSN. Tento postoj nicméně nevyhovuje ruským požadavkům a zároveň rozhořčil Ukrajinu, její stoupence a podporovatele, čímž Číně zneprátelel většinu světa. Zdánlivá neutralita je v jistých případech rozumnou volbou, ne však v této válce, kde Čína nemá, co získat. Vzhledem k tomu, že Čína vždy prosazovala národní suverenitu a územní celistvost, další izolaci se může vyhnout jen tím, že se postaví po bok většiny zemí světa. Tento postoj je také rozumný vzhledem k otázce vyřešení tchajwanského problému.

3. Čína by měla dosáhnout největšího možného strategického průlomů a nenechat se dále Západem izolovat. Odstřížení se od Putina a zřeknutí se neutrality pomůže zlepšit čínskou mezinárodní image a povolit vztahy s USA a Západem. Přestože je tato možnost obtížná a bude vyžadovat promyšlené provedení, je pro budoucnost nejlepší. Výhled, že geopolitický konflikt v Evropě rozpoutaný válkou na Ukrajině významně oddálí strategické přeorientování Spojených států z Evropy na Indo-pacifickou oblast nemůžeme brát příliš optimisticky. V USA už se ozývají hlasy, že Evropa je sice důležitá, ale Čína důležitější a že primárním cílem USA je zabránit Číně stát se dominantní mocností v Indo-pacifické oblasti. Za těchto okolností je hlavní čínskou prioritou učinit taková strategická opatření, která by změnila nepřátelský americký postoj vůči Číně, a vyhnout se tak izolaci. Tím hlavním je zabránit Spojeným státům a Západu v uvalení jednotných sankcí na Čínu.

4. Čína by měla předcházet vypuknutí světových a jaderných válek a nepostradatelným dílem přispívat k udržení světového míru. Vzhledem k tomu, že Putin si výslovně vyžádal uvedení ruských odstrašujících prostředků do pohotovostního režimu, rusko-ukrajinská válka se může vymknout kontrole. Spravedlivé cíle se dočkají značné podpory, zatímco ty nespravedlivé nachází málo. Pokud Rusko rozpoutá světovou, či dokonce nukleární válku, riskuje naprostý

světový chaos. Aby se Čína projevila jako zodpovědná mocnost, nejenže nemůže stát při Putinovi, musí navíc podniknout takové kroky, které zabrání jeho možným riskantním operacím. Čína je jediná země na světě, která je tohoto schopna a této přednosti musí plně využít. Pokud Putin ztratí čínskou podporu, bude to nejspíše znamenat konec války nebo přinejmenším zamezení její další eskalaci. V důsledku toho se Čína od mezinárodní komunity jistě dočká všeobecné chvály za zachování světového míru, což může pomoci zabránit izolaci, ale také nastolit příležitost ke zlepšení jejích vztahů se Spojenými státy a Západem.